

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Västernorrlands län

Juni 2019

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västernorrlands län	5
<i>Näringslivet i Västernorrlands län</i>	5
Småföretagsbarometern – Västernorrlands län	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	14
<i>Företagens prisförväntningar</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
Slutsatser	18

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Västernorrland har avtagit för andra året i rad. I årets mätning har två av tre delfaktorer mattats av vilket resulterat i att länets konjunkturindikator minskat och länet placerar sig fortsättningsvis under riksgenomsnittet. Förväntningarna på kommande tolv månader är en stark återhämtning av konjunkturen.
- **Sysselsättningstillväxten** i de västernorrländska företagen har ökat under året efter tre års avmattning och ligger nu högre än riksgenomsnittet. Företagens förväntningar på sysselsättningsutvecklingen är en fortsatt ökande tillväxt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxttakten för orderingången** i småföretagen i Västernorrlands län har minskat i linje med fjolårets förväntningar. Orderingångens tillväxttakt i länet är fortsatt lägre än riksgenomsnittet. Förväntningarna på utvecklingen i orderingången är en stark återhämtning under de kommande tolv månaderna.
- **Omsättningstillväxten** i Västernorrlands län är i år lägre än i fjolårets rapport men utfallet blev något bättre än vad företagen förväntade sig. För kommande tolv månader förväntar sig företagen att omsättningstillväxten kommer att öka.
- **Företagens lönsamhetstillväxt** nådde en historisk toppnotering 2017 för att sedan minska kraftigt i fjolårets mätning. Årets utfall blev som företagen förväntade sig i fjol och lönsamhetstillväxten har återhämtat sig i länet. På ett års sikt förväntar sig företagen att tillväxttakten kommer öka.
- I Västernorrland anser 58 procent av företagen att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, vilket är en lägre andel jämfört med fjolårets rapport och placerar länet längst ner på listan av samtliga län. Samtidigt är det nio av tio företag som uppger att de vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västernorrlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Även tuff konkurrens samt svag efterfrågan är betydande hinder för företagens tillväxt.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västernorrlands län

Konjunktoren hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. Företagens högt ställda förväntningar har alltså inte införlivats under året, vilket också förklarar varför företagen nu ytterligare reviderat ned förväntningarna inför de kommande tolv månaderna. Det är framför allt sysselsättningen som ökat långsammare än förväntat. Även orderingång och omsättning har utvecklats svagare. En trolig förklaring till att tillväxttakten avtagit under året är, liksom tidigare år, att många småföretag redan har nått sina kapacitetstak. Svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och höga kostnader för att ha anställda är exempel på utmaningar som gör det svårt för företag att expandera och att på kort tid anpassa och förändra produktionstakten.

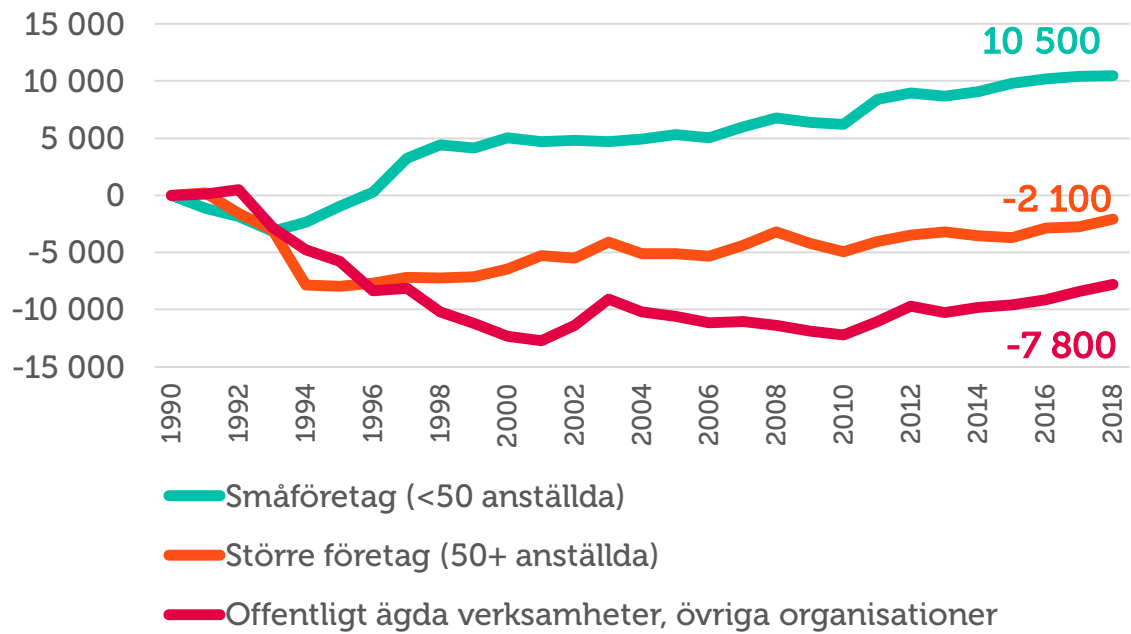
Det är andra året i rad som konjunkturindikatorn minskar och den är nu på lägsta nivån sedan 2013, det vill säga efterdyningarna av eurokrisen. Småföretagen upplever trots det en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Näringslivet i Västernorrlands län

Basen för näringslivet i Västernorrland är tillverkningsindustrin med relaterade verksamheter. Förhållandevis många företag har verksamhet i vad som traditionellt anses vara basnäringar, så som skogsindustrin, eller andra råvarubaserade näringsgrenar. I länet är byggindustri, detaljhandel och företagstjänster, liksom logistik- och transportsektorn viktiga för sysselsättningen i länet. De stora och mellanstora företagen är fortsatt väsentliga både som arbetsgivare och som beställare av tjänster och varor från småföretagen i länet. De mellanstora företagen bidrar också till ökad sysselsättning och tillväxt, samtidigt som denna typ av näringslivsstruktur blir relativt sårbar mot internationella och inhemska konjunktursvängningar. Västernorrland visar upp en god branschbredd jämfört med många andra län. En utveckling av fler branscher än de traditionellt starka behövs dock för att minska sårbarheten vid konjunktursvängningar. Det som behövs är bättre möjligheter för mindre företag att växa och expandera. Detta förutsätter en god infrastruktur liksom ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Västernorrlands län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit marginellt i den offentliga sektorn under de senaste åren.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västernorrland län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Västernorrlands län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

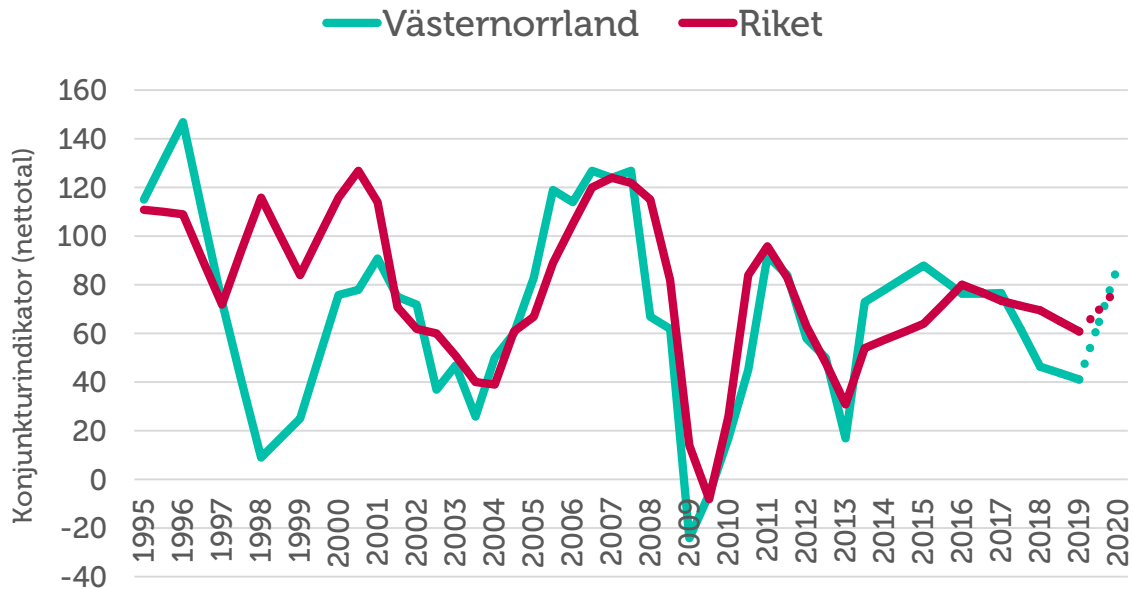
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västernorrlands läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Konjunkturindikatorn i Västernorrland har historiskt sett legat i linje med riksgenomsnittet men är sedan i fjol något lägre än för riket som helhet, då länets indikator var 47. I årets mätning har två av tre delfaktorer mattats av vilket resulterar i att länets konjunkturindikator avtar till ett sammanvägt nettotal på 41, jämfört med riksgenomsnittet på 61. Det sammanvägda nettotalet för länet är dock ett betydligt bättre utfall än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport.

Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är en stark återhämtning av konjunkturen och hamnar på nettotalet 88, vilket kan jämföras med prognosen för riksgenomsnittet, 79, se figur 2.

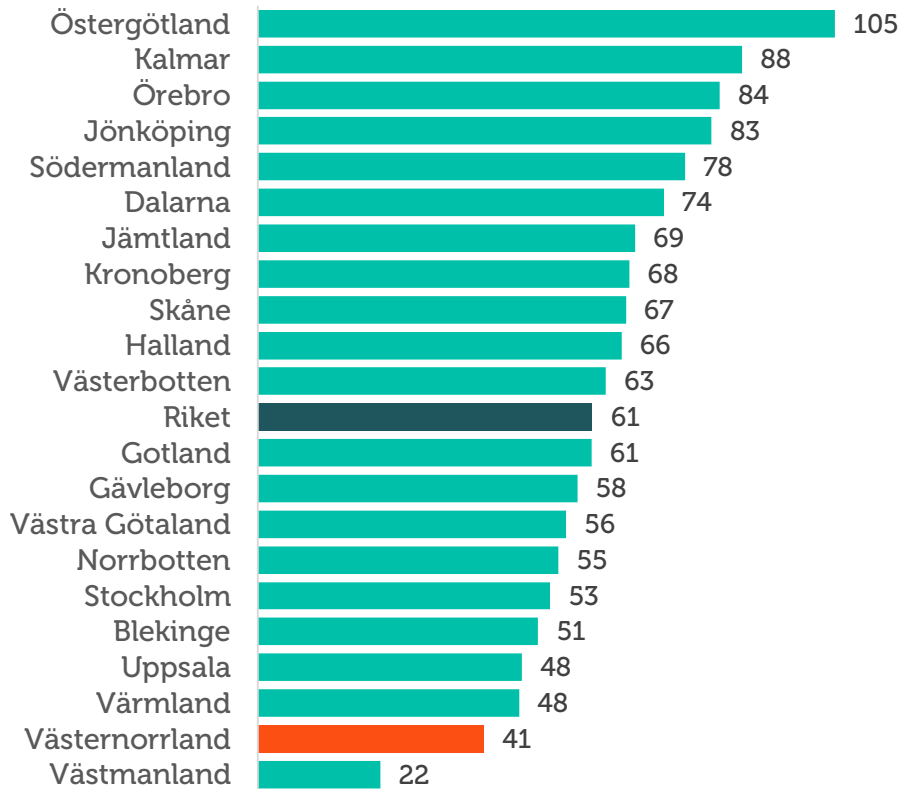
Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2019

Åke Törnqvist, Älgsjö Såg AB

Vi upplever en något svagare efterfrågan från marknaden jämfört med motsvarande period föregående år. Vi har flera fördelar i att bedriva verksamheten i Västernorrland med den bra råvaran och geografiska placeringen nära E4:an. Det är en fortsatt stor efterfrågan på trä och vi ser därför positivt på framtiden. Vår främsta utmaning för fortsatt tillväxt är tillgång på råvaran. Förhoppningar finns att öka myndigheternas förståelse för oss som företagare och att de beslut som fattas beaktar vad som långsiktigt förbättrar företagsklimatet i regionen.

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2019

Joakim Sjösedt *Regionchef Västernorrland*

Konjunkturläget för småföretagare har avtagit, men glädjande nog ser Västernorrlands företagare optimistiskt på det kommande året. Småföretagens förutsättningar för tillväxt är viktiga för länets utveckling. I Sverige skapas 4 av 5 jobb i småföretag och i Västernorrland har 10 500 jobb skapats av småföretag sedan 1990. I länet ser vi att det särskilt är kompetensbristen som vi behöver komma till bukt med. Nio av tio företag i länet vill växa, låt oss tillsammans arbeta för att lyckas med det!

Sysselsättning

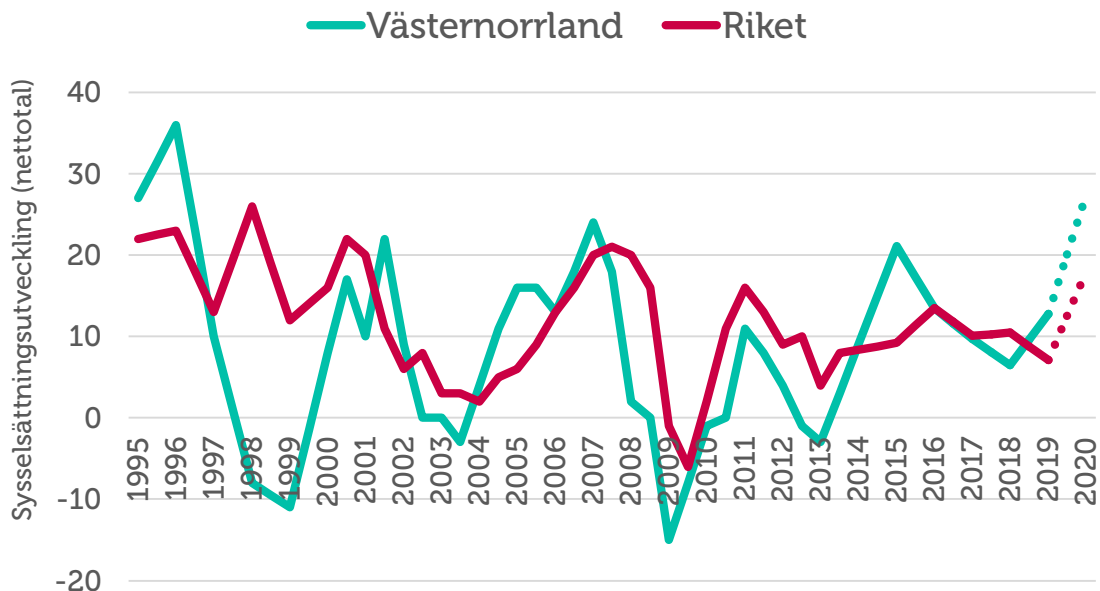
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i de västernorrländska företagen har ökat under året. Från 2013 till 2015 såg Västernorrland en kraftig sysselsättningstillväxt, och tillväxttakten har nu efter tre års avmattning sett en positiv utveckling.

I länet har 21 procent av företagen ökat antalet anställda medan åtta procent har minskat personalstyrkan, vilket ger ett netttotal på 13. Det är mer än en fördubbling jämfört med fjolårets netttotal på 6 och betydligt högre än riksgenomsnittet som har ett netttotal på 7. Utfallet blev en betydligt högre tillväxttakt i sysselsättning än vad företagen förväntade sig i förra årets mätning, vilket sannolikt beror på att företagen haft lättare att hitta personal med den kompetens som efterfrågats.

Västernorrland har i årets mätning, tillsammans med Östergötlands län, den största andelen företag som förväntar sig en ökad sysselsättning (32 procent). Företagens förväntningar i sysselsättningsutvecklingen blir därmed ett netttotal på 28 för de kommande tolv månaderna. Se figur 4.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2019

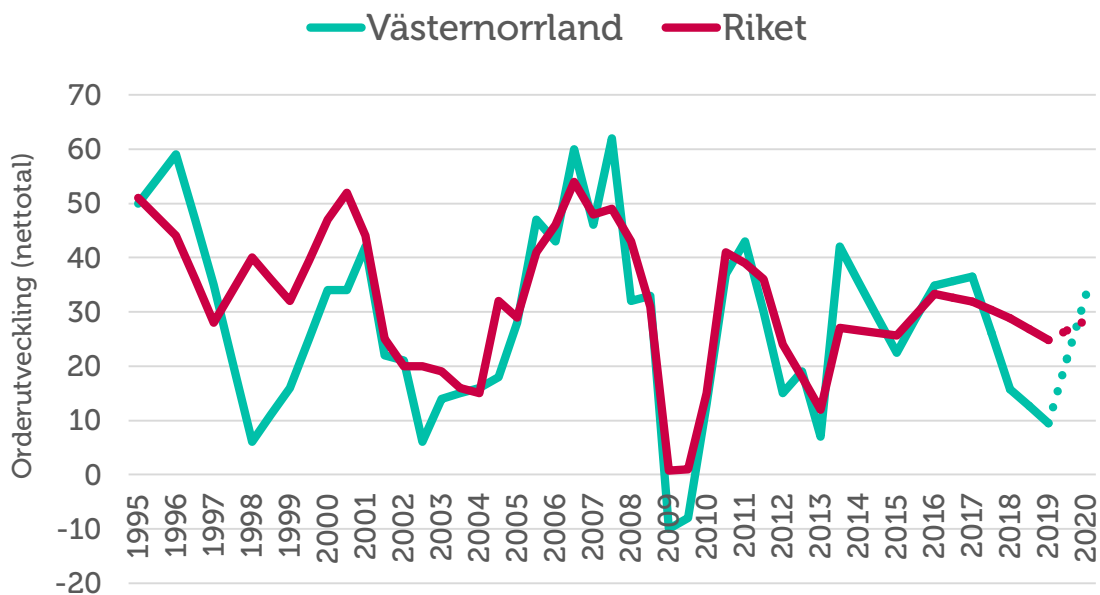
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxttakten för orderingången i småföretagen i Västernorrlands län har minskat kraftigt två år i rad. 37 procent av småföretagen i länet uppger en ökad orderingång, medan 27 procent anger en vikande. Det ger ett nettotal på 10 i årets undersökning, vilket ligger i linje med fjolårets förväntningar. Riksgenomsnittet för orderutvecklingen är i årets mätning 25, se figur 5.

Förväntningarna på utvecklingen i orderingång är en kraftig återhämtning och nettotalet förväntas öka till 33 under de kommande tolv månaderna, jämfört med riksgenomsnittets nettotal på 28. De höga förväntningarna i orderutvecklingen beror framför allt på att 43 procent av företagen i länet tror på en ökad orderingång för det kommande året.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2019

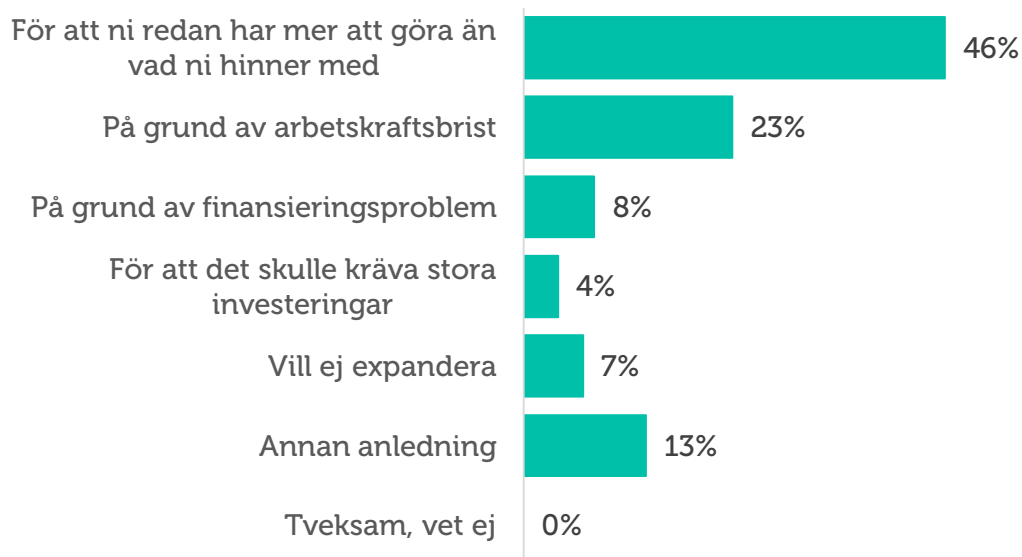
Tackat nej till order

Västernorrland har upplevt en avmattad tillväxt i orderingången vilket har bidragit till att en lägre andel än i fjol har tvingats tacka nej till order. De senaste 12 månaderna har 35 procent av företagen i länet tvingats tacka nej till order. Det är lägre än riksgenomsnittet på 41 procent och men en markant högre andel än i fjolårets rapport (23 procent).

Precis som för övriga Sverige är en av de främsta anledningarna till att företagen tackat nej till order en konsekvens av att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I Västernorrland anger 46 procent av företagen detta som främsta anledning, jämfört med riksgenomsnittet på 56 procent. För länet är detta en betydligt högre andel än i fjol (31 procent), och vi ser att andelen företag som tackat nej till order på grund av arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, har minskat från fjolårets 32 procent till 23 procent i årets mätning. Motsvarande andel för riksgenomsnittet är 17 procent. Detta tyder på att kompetensbrist fortsättningsvis är ett betydande tillväxthinder för företag i Västernorrlands län.

13 procent av företagen anger ”annan anledning” som främsta orsak, vilket kan vara exempelvis brist på varor eller materiel.

Figur 6 Tackat nej till order

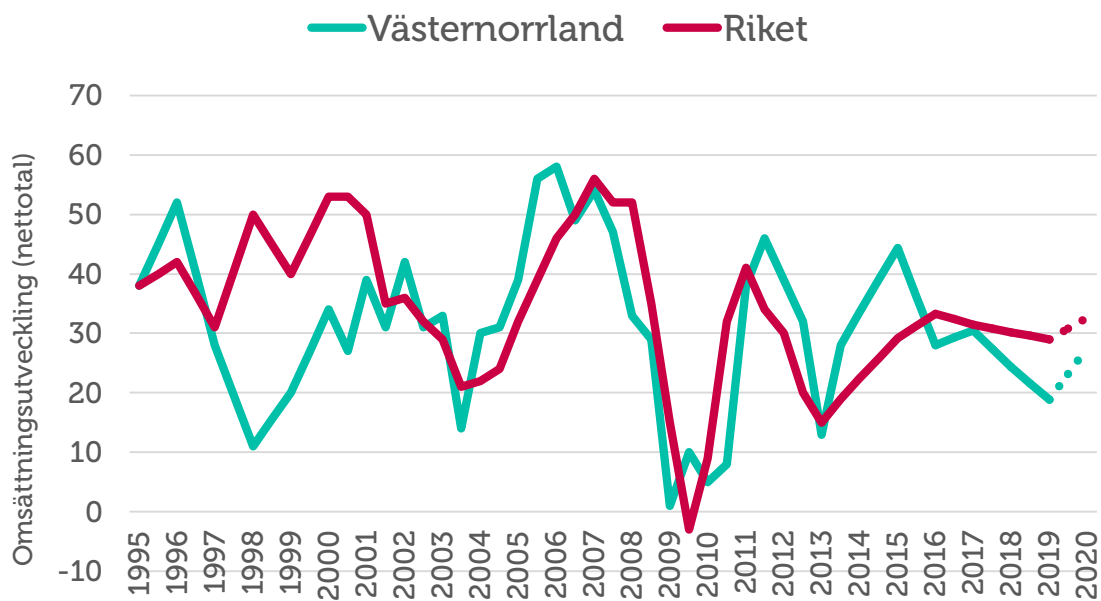
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Västernorrlands län är i år lägre än i fjol. Totalt har 45 procent av länets företag ökat sin omsättning medan 26 procent har minskat sin omsättning de senaste tolv månaderna. Nettotalet för omsättningstillväxten blir således 19, jämfört med riksgenomsnittet på 29.

Förväntningarna på de kommande tolv månaderna visar att företagen tror på en vändning av den negativa trend som man har upplevt sedan 2015. Förväntningarna på omsättningstillväxten är således höga och förväntas öka till ett nettotal på 28, vilket bara är marginellt lägre än riksgenomsnittets förväntningar (nettotalet 33), se figur 7.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2019

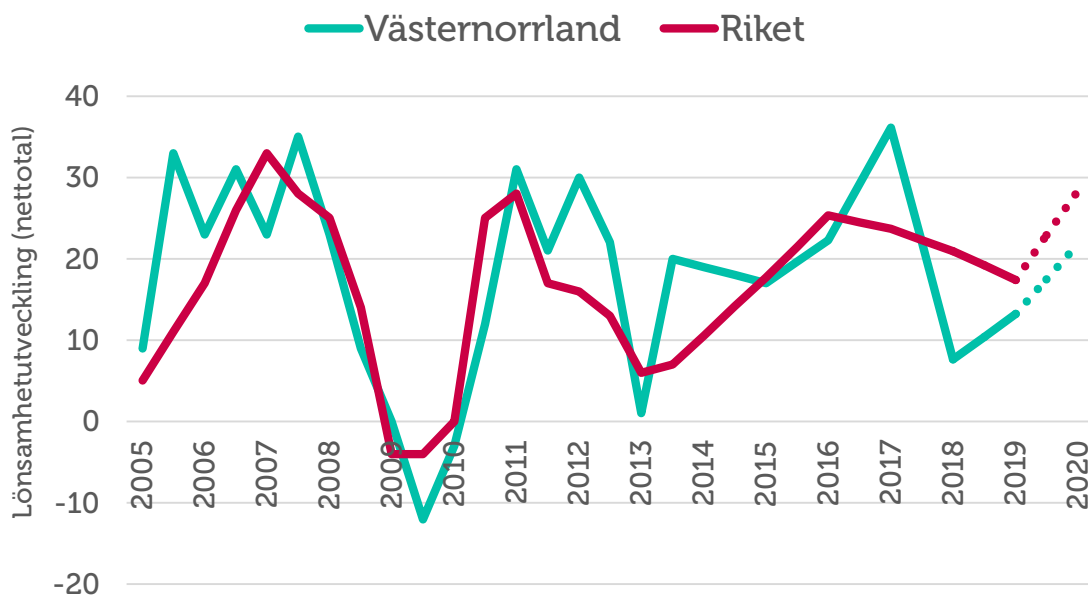

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar kan delvis kopplas till lönsamhetsutvecklingen. De tämligen dramatiska rörelserna i lönsamheten avspeglar hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också av svängningar i den inhemska ekonomin. I 2017 års Småföretagsbarometer nådde företagen i Västernorrland en historisk toppnotering i lönsamhetstillväxten och företagen förutspådde att lönsamhetsutvecklingen skulle fortsätta på den banan. I ljuset av detta är utfallet en besvikelse, men vi ser en mycket god återhämtning i årets mätning som också ligger i linje med fjolårets förväntningar.

Tillväxten av lönsamheten i länet motsvarar i år ett netttotal på 13, jämfört med fjolårets 8. Lönsamhetstillväxten har därmed, jämfört med riksgenomsnittet, ökat i länet. 38 procent av företagen har haft en ökad lönsamhet medan 25 procent har haft en minskad lönsamhet de senaste tolv månaderna. Motsvarande netttotal för riket som helhet är 17. På ett års sikt förväntas lönsamhetstillväxten i Västernorrland öka ytterligare till 22.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 2005-2019

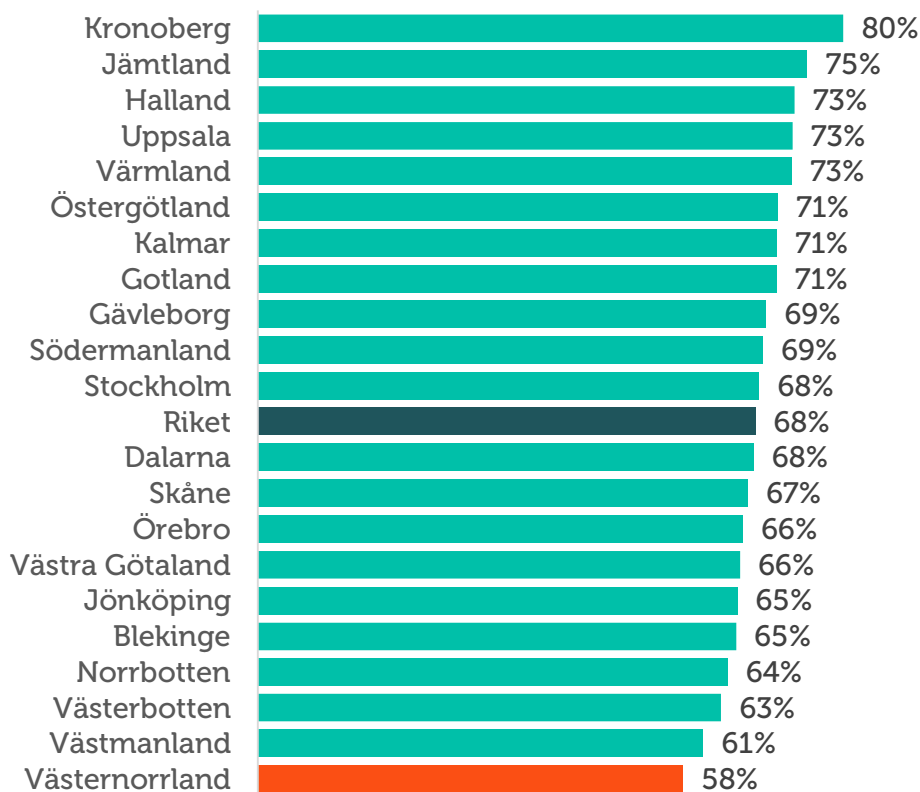
Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prisförändringar ligger på liknande nivå som förra året. I länet förväntar sig 41 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året medan nio procent av företagen tror att deras försäljningspriser kommer att minska. Företagen i Västernorrland har marginellt högre förväntningar på prisutvecklingen än genomsnittet för riket, där 40 procent av landets företagare räknar med att kunna höja försäljningspriserna.

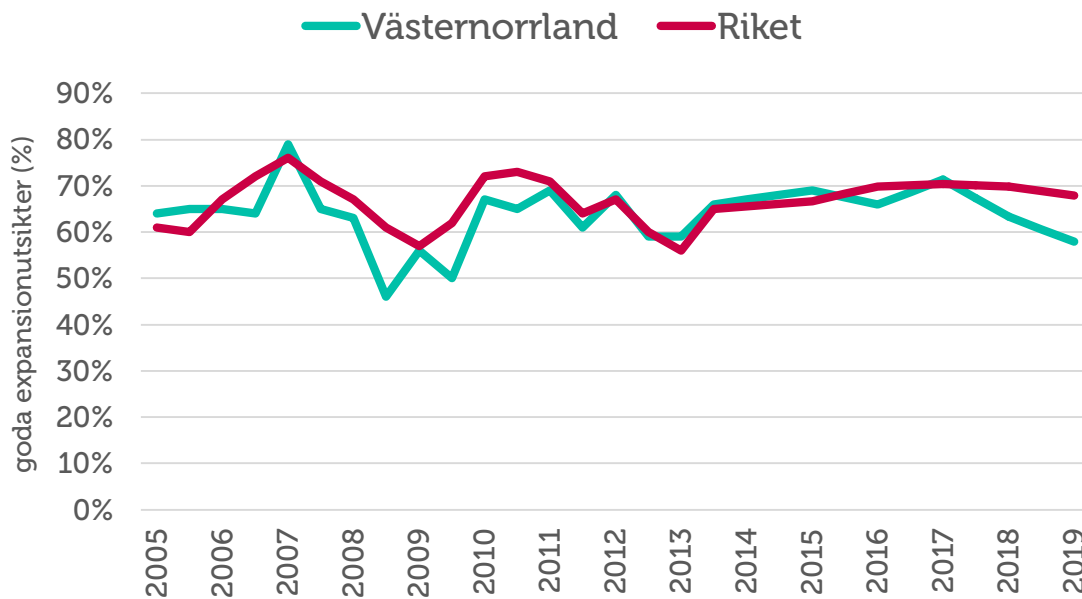
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Västernorrlands län ser sämre möjligheter för expansion än riksgenomsnittet, se figur 9, och ligger nu i botten av samtliga län. I länet anser 58 procent av företagen att de har goda utsikter att expandera på sikt, vilket är en lägre andel jämfört med fjolårets rapport (63 procent). Samtidigt uppger nio av tio företag att de vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2019

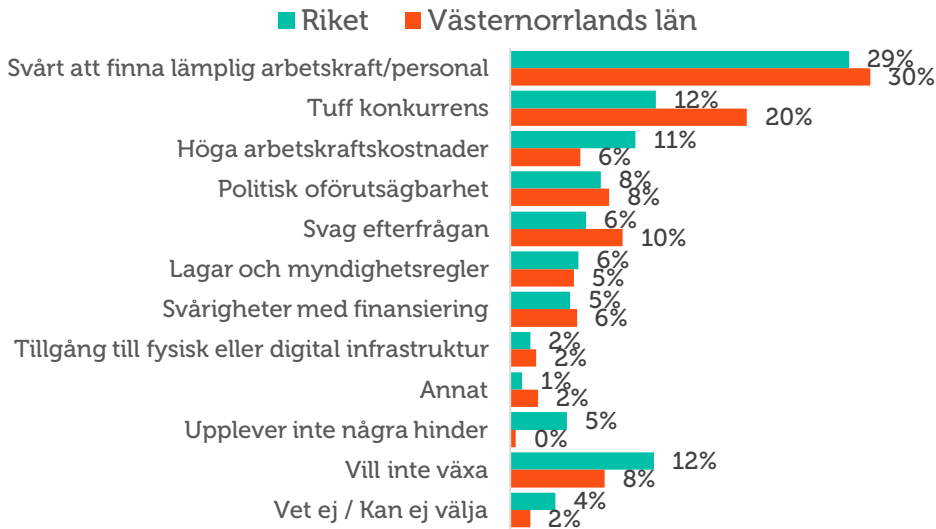

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västernorrlands län och riket 2005-2019

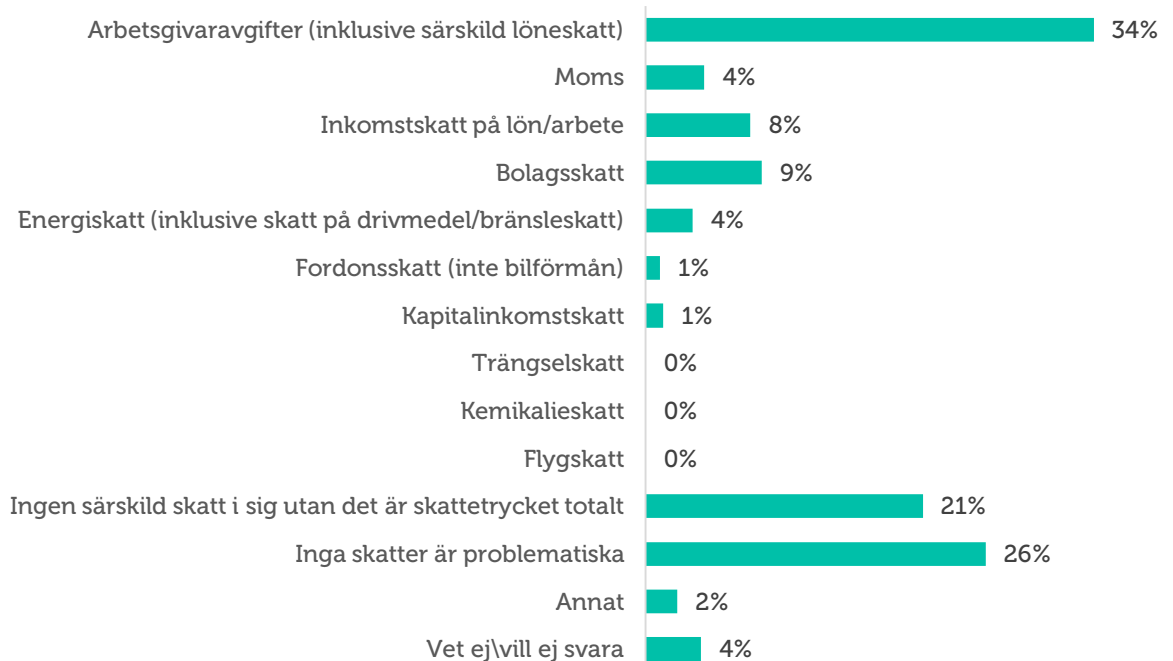

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det största tillväxthindret som Västernorrlands småföretag upplever. Omkring vart tredje företag, 30 procent, uppger detta som största expansionshinder vilket är en ökning jämfört med i fjol. Riksgenomsnittet är 29 procent. Det finns flera orsaker till rekryteringssvårigheterna. Men i dagens konjunkturläge är det inte framför allt för höga lönekrav eller kostnaden för att anställa som skapar de största problemen. De största utmaningarna ligger i matchningen. Företagen hittar inte personer med rätt utbildning och erfarenhet.

Tuff konkurrens hamnar på andra plats med 20 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder, vilket också är betydligt högre andel än riksgenomsnittet. Många företag i Västernorrland upplever också att politisk oförutsägbarhet och svag efterfrågan utgör hinder för expansion. En tydlig skillnad jämfört med fjolåret är andelen företag som inte vill växa – från 18 procent 2018 till åtta procent i årets mätning.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Västernorrlands län och i riket 2019 (procent)

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 12) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer också bolagsskatt, inkomstskatt och det sammanlagda skattetrycket. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Drygt var fjärde företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 12 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. De främsta orsakerna till nedgången jämfört med föregående undersökning är en svagare ökning i företagets orderingång följt av sysselsättning och omsättning. Småföretagen upplever alltså fortsatt en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Konjunkturindikatorn i Västernorrland har historiskt sett legat i linje med riksgenomsnittet men är sedan i fjol något lägre än för riket som helhet, då länets indikator var 47. I årets mätning har två av tre delfaktorer mattats av vilket resulterar i att länets konjunkturindikator avtar till ett sammanvägt nettotal på 41, jämfört med riksgenomsnittet på 61. Det sammanvägda nettotalet för länet är dock ett betydligt bättre utfall än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport. Förväntningarna inför de kommande 12 månaderna är en stark återhämtning av konjunkturen.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens men även tuff konkurrens och svag efterfrågan. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Västernorrland har drygt vart tredje företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till varför företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Oavsett konjunkturläge är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagsbarometern 2019 visar att reformer skulle ha stor betydelse, framförallt inom tre områden.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Småföretagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens är utbredd och hämmar deras expansionsmöjligheter. Kvaliteten i det svenska utbildningssystemet behöver säkras och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan. Detta i kombination med förenklade anställningsregler kan förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Sänk kostnaden att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden. Förenkla regelverket vid nyanställningar och en översyn av lagen om anställningsskydd (LAS).

Öka incitamenten att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget fullt ut. En bidragande faktor är att socialförsäkringssystemet är mer anpassat för anställda än för

företagare. En översyn av socialförsäkringssystemet behövs för att öka incitamentet att starta företag. Fler skulle sannolikt våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades.